

26 januari 2025, 3^e zondag na Epifanie, Maranathakerk te Den Haag
ds. Adrie Sterrenburg

Lezingen: 1 Koningen 3: 2-15 en Lucas 4: 14-22 (NBV21)

Gemeente van Christus,

Misschien heeft u gekeken, naar de inauguratie van Donald Trump als president van de Verenigde Staten en zijn 'inauguratierede' gehoord. Hij zal Amerika weer groot maken, een gouden tijd zal met hem aanbreken. Hij zal Amerika kracht geven, welvaart, waardigheid en trots. En hij zal niet falen. Een man van grote woorden waarin talloze Amerikanen maar wat graag geloven. Die hem zowat aanbidden als een messias, als een door God gezonden verlosser.

Vanmorgen hoorden we twee lezingen. Eén waar het ging over Salomo en één waar het ging over Jezus. Het kost niet veel moeite, lijkt me, om antwoord te geven op de vraag, of Trump en zijn vrienden miljardairs in de geest van deze voorbeelden spreken en handelen.

Een Salomo, de grote zoon van David, koning aan de macht, die zich diep afhankelijk toont van God, zich een kleine jongen noemt en Hem vraagt om een horend hart

en Jezus, die andere nog grotere Zoon van David, die put uit de Schriften om erachter te komen waartoe Hij geroepen is. Duidelijk geen betweter en blaaskaak. Maar: 'stem die de stilte niet breekt', 'woord als een knecht in de wereld.' 'Naam zonder klank zonder macht' ..., zo lied 321. Hij zal niet twisten of schreeuwen, zo Jesaja.

Ja, Jezus, aan Hem denken wij natuurlijk als we het hebben over dé Messias. En vanmorgen hoorden we zijn inauguratierede. En we zouden willen, dat alle koningen en heersers der aarde in hún troonredes terug laten komen wat in Jézus programma staat. En dat ook waar zouden maken.

Jezus hééft het waargemaakt. Althans, daar zijn wij van overtuigd door het getuigenis van de evangeliën. Aan het begin van dat van Lucas staat dus hoe Jezus zijn missie verstond. Jezus sprak die rede uit in de synagoge van zijn vaderstad, Nazaret. Daarvoor had hij al onderricht gegeven in synagogen van andere plaatsen, en dat kwam goed over. Hij werd door allen geprezen. 'Geëerd', 'verheerlijkt', er staat hier in het Grieks een werkwoord dat eigenlijk alleen van God gezegd wordt. Blijkbaar bespeurden de mensen toen in Jezus' optreden in hun synagogen al iets van God en zijn Geest.

En nu komt Hij ook in Nazaret, waar hij was grootgebracht. De Statenvertalers maakten ervan 'waar hij was opgevoed' en dat is natuurlijk inherent aan het grootbrengen. En *volgens zijn gewoonte ging hij op sabbat naar de synagoge*. Dat hoorde óók bij zijn opvoeding, dat was Hij van huis uit gewoon, in die traditie stond Hij. Vandaag zouden we zeggen: Hij kwam uit een traditioneel meelevend kerkelijk gezin.

Ze hebben Hem natuurlijk opgemerkt daar in die synagoge en met enige spanning afgewacht of Hij bij hen óók het woord zou nemen, zoals Hij in de synagogen in die andere plaatsen had gedaan en zoveel bijval had gekregen. En ja, hoor, Hij staat op om voor te lezen. En dan geven ze Hem de boekrol van de profeet Jesaja aan. Hij rolt de boekrol open en vindt de plaats waar staat geschreven

Hij vindt . Hij heeft die plaats dus gezocht. Zoals het hier staat, heeft Jezus deze tekst zelf gekozen. Ja, het eerste dat we bij de evangelist Lucas uit de mond van Jezus horen is een bijbeltekst. Jezus' onderricht is gefundeerd op de Schrift! En natuurlijk is er in die synagoge ook uit de Thora gelezen, al vertelt Lucas dat dan niet. Jezus staat voluit in de traditie van Nazaret, dat is van Israël, dat is van de Thora. Hij is er deel van! Het lijkt erop, dat de evangelist dat met name voor de niet joodse lezers wil benadrukken.

Welke tekst heeft Hij gekozen voor zijn preek? Het is Jesaja 61, althans voor het grootste deel. Lucas citeert uit de Septuagint, de Griekse vertaling van het OT. :

*De Geest van de Heer is op mij,
want Hij heeft mij gezalft
om aan armen het goede nieuws te brengen.
Hij heeft mij uitgezonden om aan gevangenen vrijlating te prediken
en aan blinden nieuw zicht
en onderdrukten weg te zenden in vrijheid,
om te verkondigen/ te proclameren het aangename jaar van de HEER.*

De profeet Jesaja heeft het ook over de dag van het gericht. Maar dat heeft Lucas niet overgenomen: Als Jezus de Schrift vervult, doet hij dat met eindeloos geduld.

'Mooie tekst', zullen de synagogegangers gedacht hebben. Ze zullen er eens goed voor zijn gaan zitten, of stonden ze? Jezus rolt de boekrol op, geeft hem terug aan de dienaar en gaat zitten. Ja, uit de Schriften las men staande. Tot in detail wordt dit verteld als om de spanning voelbaar te maken die daar hangt nu Jezus daar is, hun inmiddels befaamde stadgenoot. Nu komt het 'woord van bemoediging', zoals de preek in Handelingen 13: 15 heet, en die werd zittend uitgesproken, vanaf een preekstoel.

De ogen van alle aanwezigen in de synagoge waren op Hem gericht, schrijft Lucas. Strak gericht. Ze zijn een en al aandacht. Hij begon en zei tot hen "*Vandaag hebben jullie deze Schrifttekst in vervulling horen gaan.*" Letterlijker vertaald: 'Heden is dit Schriftwoord voor jullie oren in vervulling gegaan.'(NB) Vervullen houdt in: daadwerkelijk realiseren. Dat wat gezegd is, gaat zich ontvouwen. Daar gaat het hele verdere evangelie over.

Meer horen we niet van de preek ... betekent dit , dat we alleen de eerste zin van zijn preek te horen krijgen? Of is dit de samenvatting? Hoe dan ook, Jezus zegt: Vandaag gebeurt het! Wat de profeet Jesaja zei over zichzelf, past Jezus nu toe op zijn toehoorders en zichzelf. Voor/in **jullie** oren!

'voor jullie oren', nee, niet voor jullie ogen. Er valt niets bijzonders te zien. Het lijkt allemaal ongevaarlijk en onschuldig. De autoriteiten worden niet gealarmeerd. Hooguit was men wat nieuwsgierig naar een nieuwe leraar, naar wat die te zeggen had.

De grote vraag is nu: horen ze ook werkelijk. "Wie oren heeft om te horen , die hore", zal Jezus later zeggen. (Lc 8:8). Jezus zegt niets minder dan dat zijn toehoorders zich die woorden van de profeet mogen toeëigenen. Ze slaan op hen!

– Nee, we moeten nu niet te snel dit individualistisch gaan invullen, alsof Jezus bedoelt te zeggen, dat de Geest van de Heer op hém rust, op hem alléén.

– Nee, zij állen zijn door God geroepen en als ze dat aannemen , dan laten ze zich in de Messiaanse beweging meenemen, die Jezus hier inzet.

Wil je zelf betrokken worden in dat bevrijdend handelen. Dat goede nieuws, die goede tijding brengen aan de armen, de gevangenen. Of – dat kan natuurlijk ook – voel je jezelf aangesproken als zijnde een arme, een gevangene en komt het bij je over, begrijp je dat er voor jou bevrijding daagt.

Nee, bij die gevangenen moeten we natuurlijk niet denken aan mensen als de vrij gelaten bestormers van het Capitool. Het gaat om gevangenen die ten onrechte zijn opgepakt, zoals Johannes de Doper in Jezus' tijd en bijvoorbeeld de advocaten van Navalny in de onze. – alsof de moord op Navalny nog niet genoeg is –

In de tekst van Jesaja zal het de ballingen betreffen, die uit de ballingschap zullen terugkeren. Dat blijde hoopgevende visioen voor Israël in de ballingschap citeert Jezus om erop te laten volgen, dat dit heden te gebeuren staat.

Het is duidelijk waar in het Koninkrijk van God de prioriteiten liggen. Niet bij het veilig stellen of zelfs het vermeerderen van het eigen vermogen. Niet bij het streven naar macht, controle over alles en iedereen. Maar bij de leniging van noden. Dat achtergestelde, verdrukte mensen opgericht, gehoord worden. Dat mensen bevrijd worden in plaats van geknecht. Dat mensen een leven mogen leven, dat echt leven is.

Spreekt ons dat aan? Ja, want dát is wel precies wat onze eredienst beoogt! Dat we ons betrokken, aangesproken weten, dat we van buitenstaanders participanten, deelnemers worden, mensen die bewogen worden, die in beweging komen, warm lopen voor dit evangelie. Dat evangelie zegt immers niet alleen iets over wat te gebeuren stond toen Jezus op deze aarde rondwandelde,, maar ook en vooral over wat vandaag gebeurt en gebeuren kan. Met ons en ónze wereld! Dat die wereld anders kán en zál worden. De boodschap van de Bijbel is hoogst actueel en nodig, juist ook vandaag in deze sombere tijd. Dáárom lezen we eruit. God sprak niet alleen door die profetische woorden tot onze voorouders, maar spreekt vandaag tot u, jou en mij! Horen we dat ook zo? Geloven we in die loslating, die bevrijding, die vergeving voor al die mensen die vandaag daarnaar snakken, maar ook voor onszelf? In Jezus wordt ons die aangezegd als een bevrijding van Godswege.

Allen betuigden hem hun bijval en verwonderden zich over de genaderijke woorden die uit zijn mond vloeiden.

Ja, deze woorden maken hen blij. Ze zijn troostrijk. Ze grijpen hen aan. Die woorden openen een profetisch vergezicht. Ze roepen reeds lang vergeten droomgezichten op. 'Alles komt goed!' Wie wil dat niet horen?

Zie hem daar zitten, Jezus, vol overtuiging prekend, dat die aloude woorden van de profeet op het heden slaan, op het hier en nu. Zie hem daar zonder aarzeling die woorden ook op zichzelf toepassen. Wat een innerlijke vrijheid spreidt hij ten toon. Hij gelooft er heilig in en dat mogen ze weten. Ze mogen hem uitlachen, de spot met hem drijven, vragen waar hij het vandaan

haalt gezien de omstandigheden. Johannes, die hem gedoopt heeft, zit bijvoorbeeld in de gevangenis.

Ja, houden wij ons ook niet voor de gek? Slaat bij u en jou nooit eens de twijfel toe? Of we elkaar niet maar wat wijs maken? Dat heel die Bijbel met die droomgezichten niet meer dan een fabel is, droomfantasieën van mensen?

Hier, in de synagoge van Nazaret, zit iemand die er heilig in gelooft, die ervoor gaat, die zijn leven er voor zal geven. Voor die toekomst waar armen niet arm meer zullen zijn en gevangenen in vrijheid leven, blinden zien en zondaars vergeving hebben ontvangen. Er wordt door Jesaja en later door Jezus iets gezegd, dat gezegd móet worden, omdat daarmee perspectief wordt geboden, waar alle perspectief, alle hoop op een nieuwe toekomst verloren dreigt te gaan.

Let wel: Jezus zegt niet: Heden is dit Schriftwoord voor uw ogen in vervulling gegaan, maar voor uw oren. 'Het geloof is uit horen en het horen is door het Woord van Christus' (Rom 10: 17). Maar dat het in Hem nu al, in het hier en nu, werkelijkheid wordt, dat Hij het niet bij woorden laat, dat heeft Hij elders al laten zien.

En dat brengt me op nog een laatste punt. Dat hoort er wel bij. De stemming slaat om. Jezus heeft hun gedachten geraden en spreekt die uit. *'Ongetwijfeld zullen jullie mij dit gezegde voorhouden: Geneesheer, genees uzelf. Doe alles waarvan wij gehoord hebben dat het in Kafarnaüm gebeurd is, ook hier in uw vaderstad.'* Die zoon van Jozef moet zich niet teveel verbeelden. De bewoners van zijn eigen vaderstad hebben toch wel een streepje voor. Het kan toch niet zijn, dat ze bij hem achteraan komen? Ineens is alle enthousiasme weg. De hele preek lijkt vergeten. 'Eigen volk eerst!' Het eigenbelang prevaleert. De gunfactor voor de anderen daalt tot nul. Ze willen, nee eisen zelfs, dat Jezus de tekenen die Hij elders verrichtte ook bij hen doet. Maar het gaat Jezus niet om een bewijs via het spectaculaire, het sensationele. Het 'horen' moet genoeg zijn.

De vraag aan u, jou en mij, is: Komt Jezus' programma bij ons binnen of staan wij er ook ten diepste niet open voor? Omdat de vraag wat het ons zelf oplevert, bij ons voorop staat? Een genadejaar kan slechts een genadejaar zijn als ieder erin mag delen.

Glorie aan de Vader en de Zoon en de heilige Geest. Amen.